

Yfirlit yfir íslenskar rannsóknir á kolefnisbindingu í skógrækt

Bjarni Diðrik Sigurðsson¹ og Brynhildur Bjarnadóttir²

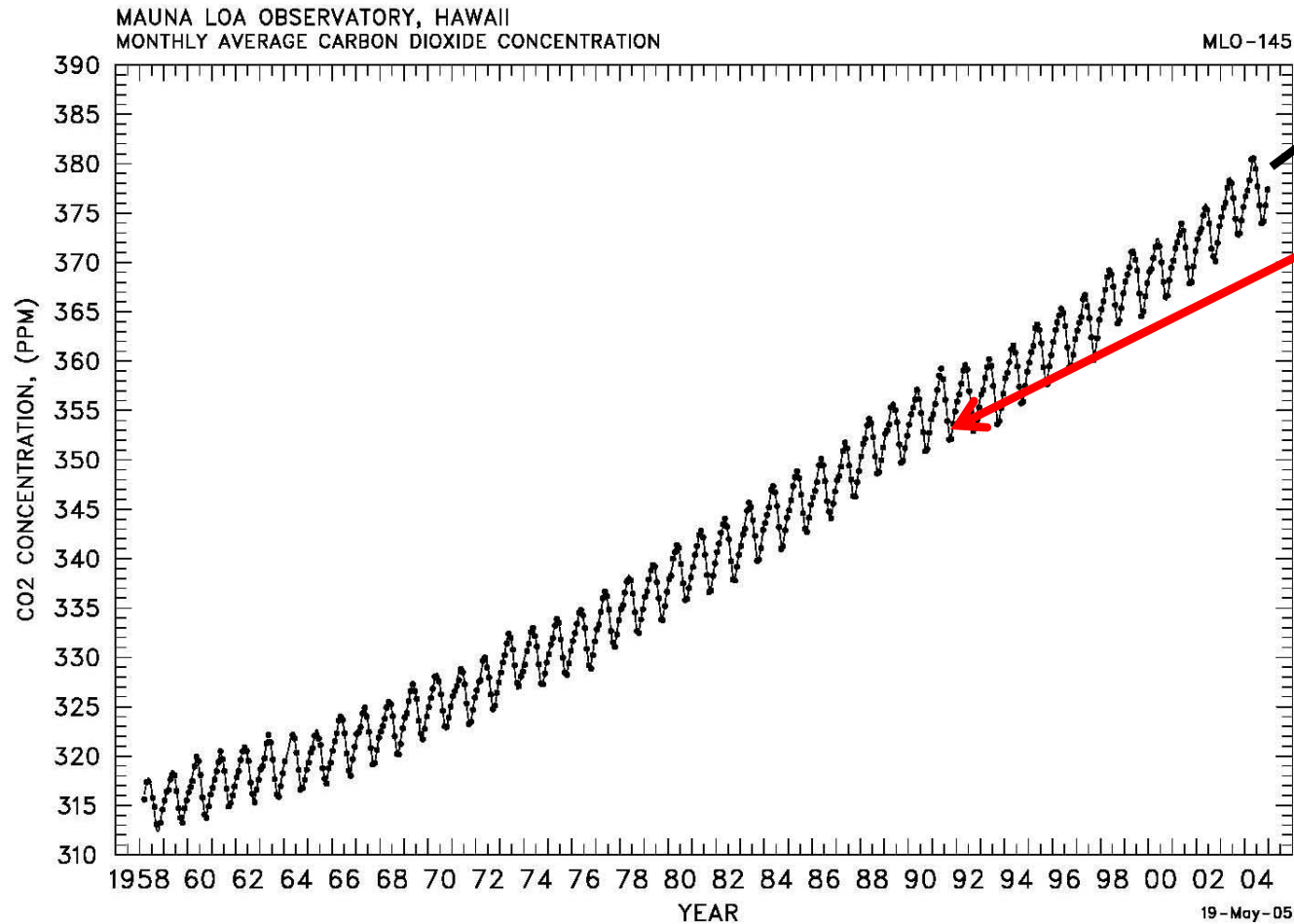
¹Landbúnaðarháskóla Íslands, ²Mógilsá

bjarni@lbhi.is

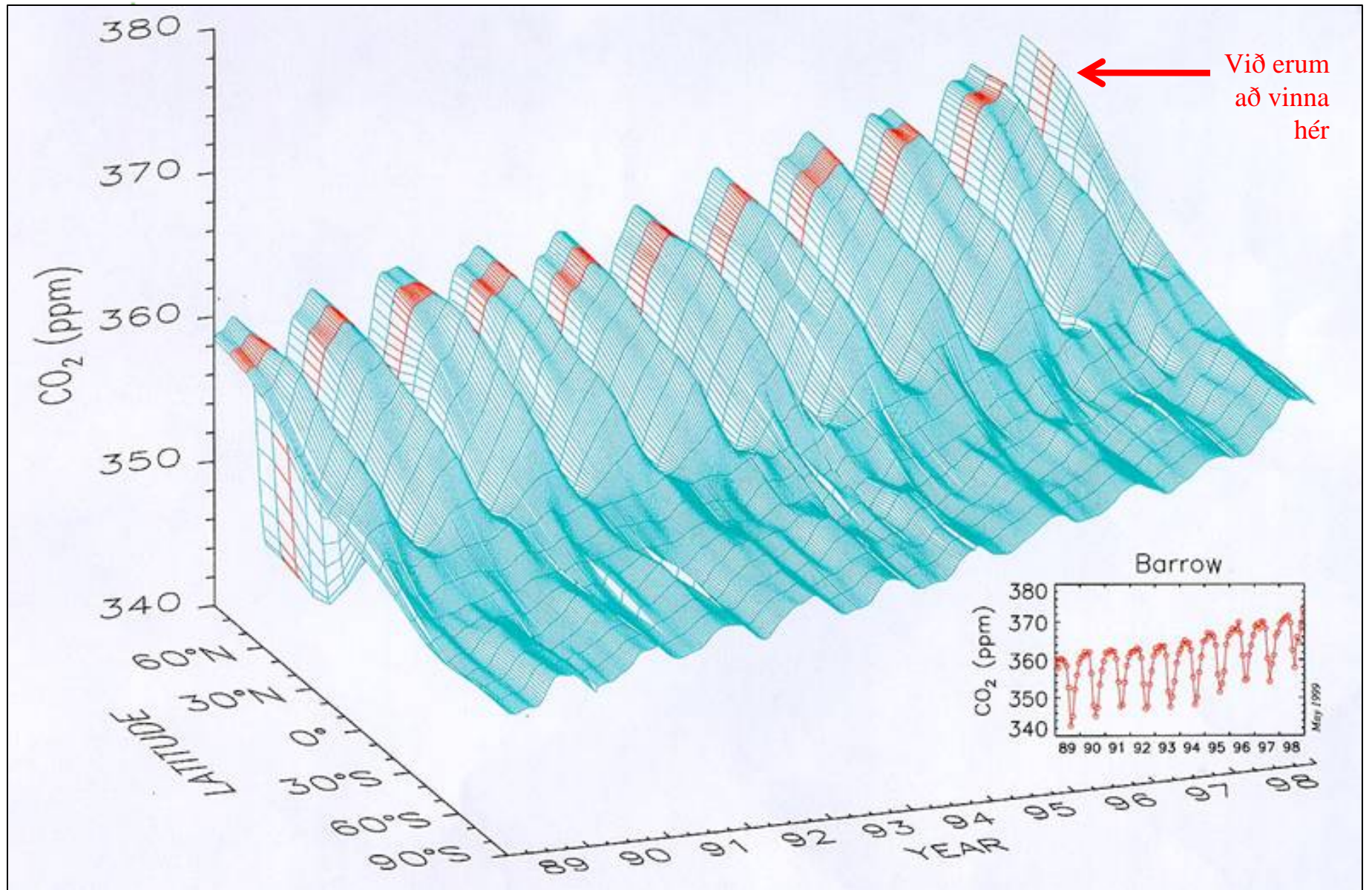

Styrkur CO₂ í andrúmslofti á Mauna Loa

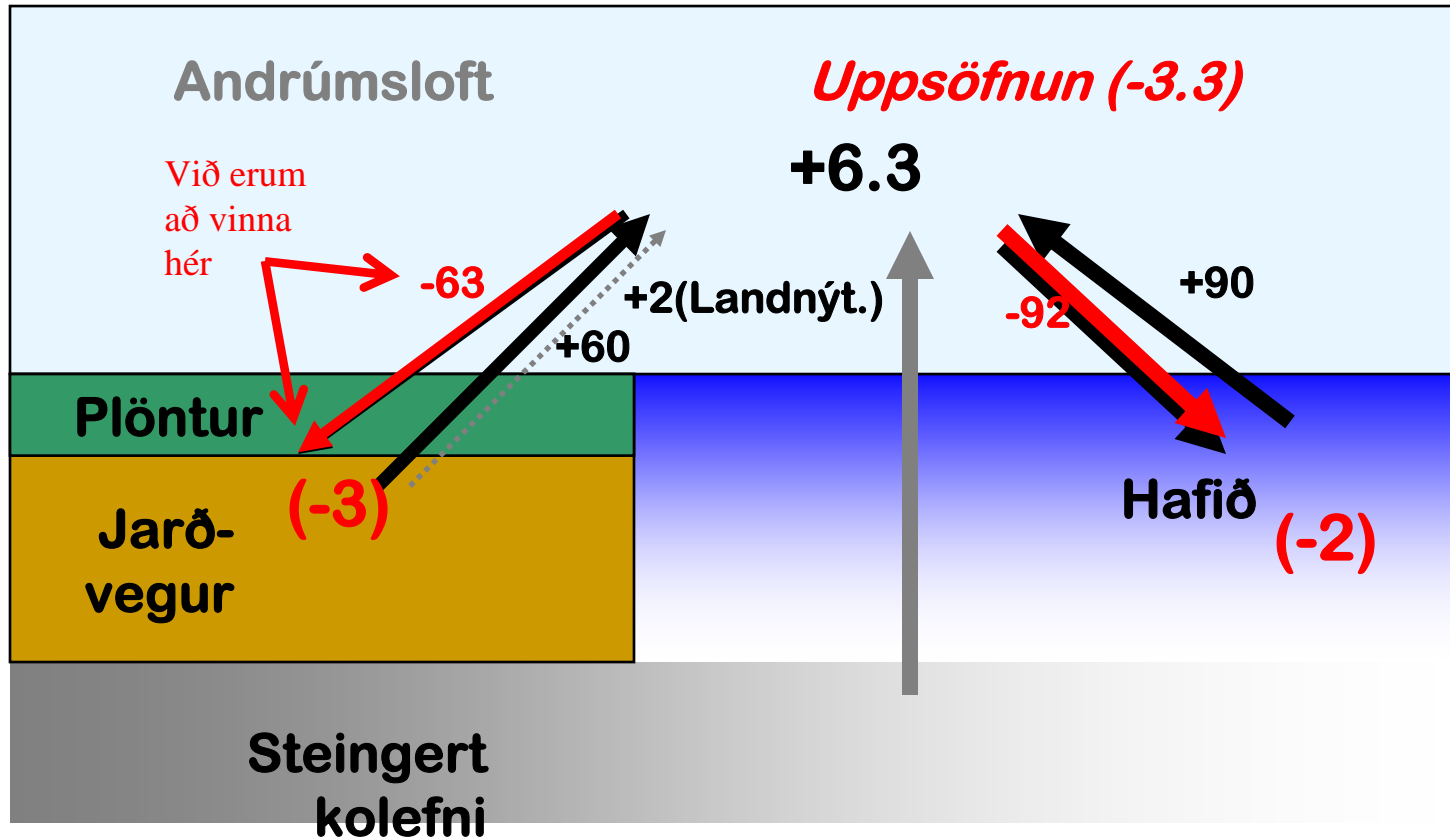
Ég hef
verið að
vinna hér

<http://cdiac.esd.ornl.gov/trends/co2/graphics/sio-mlgr.gif>

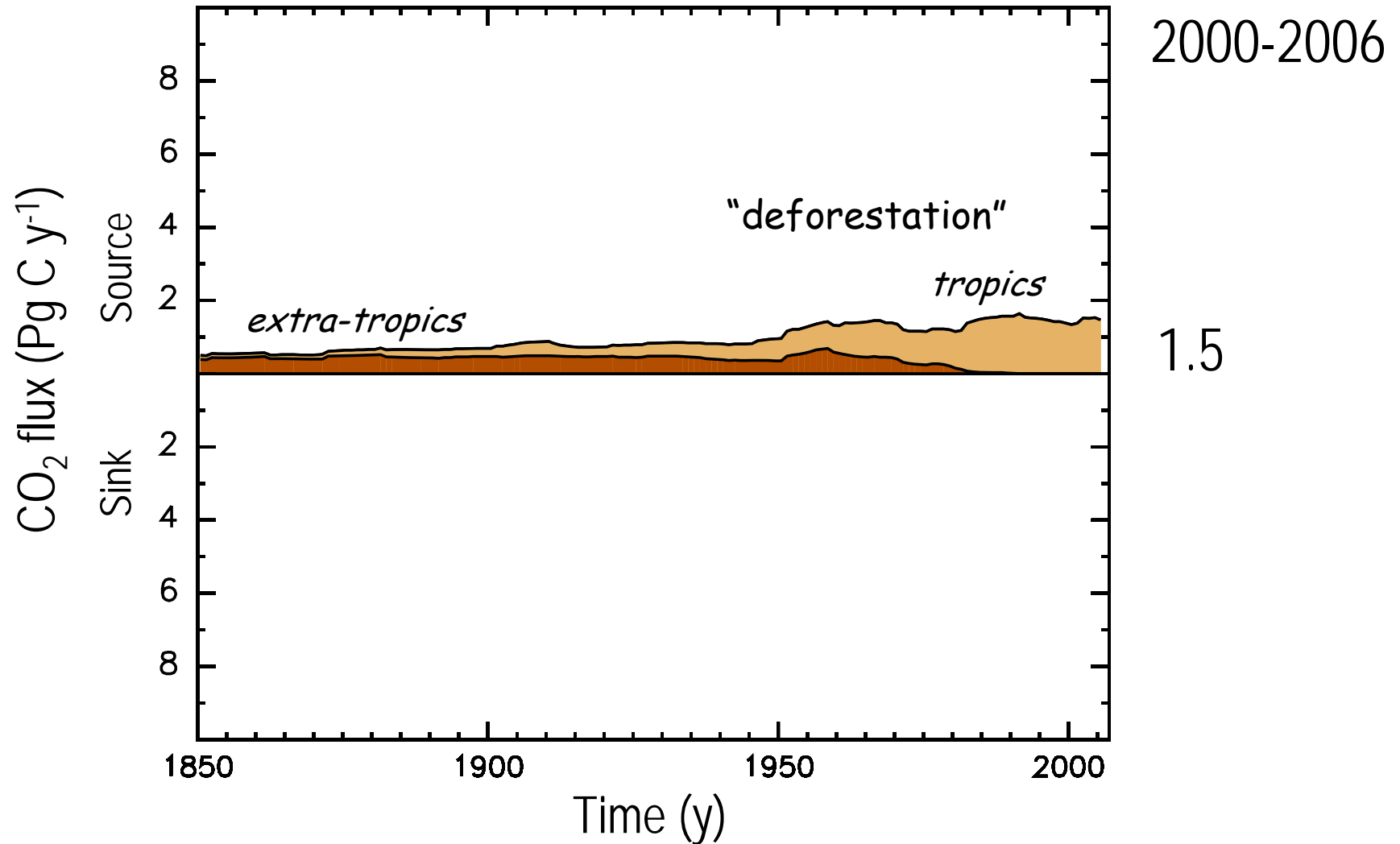
Hnattræn kolefnisflæði 1990-2000

(mainly from IPCC 2000).

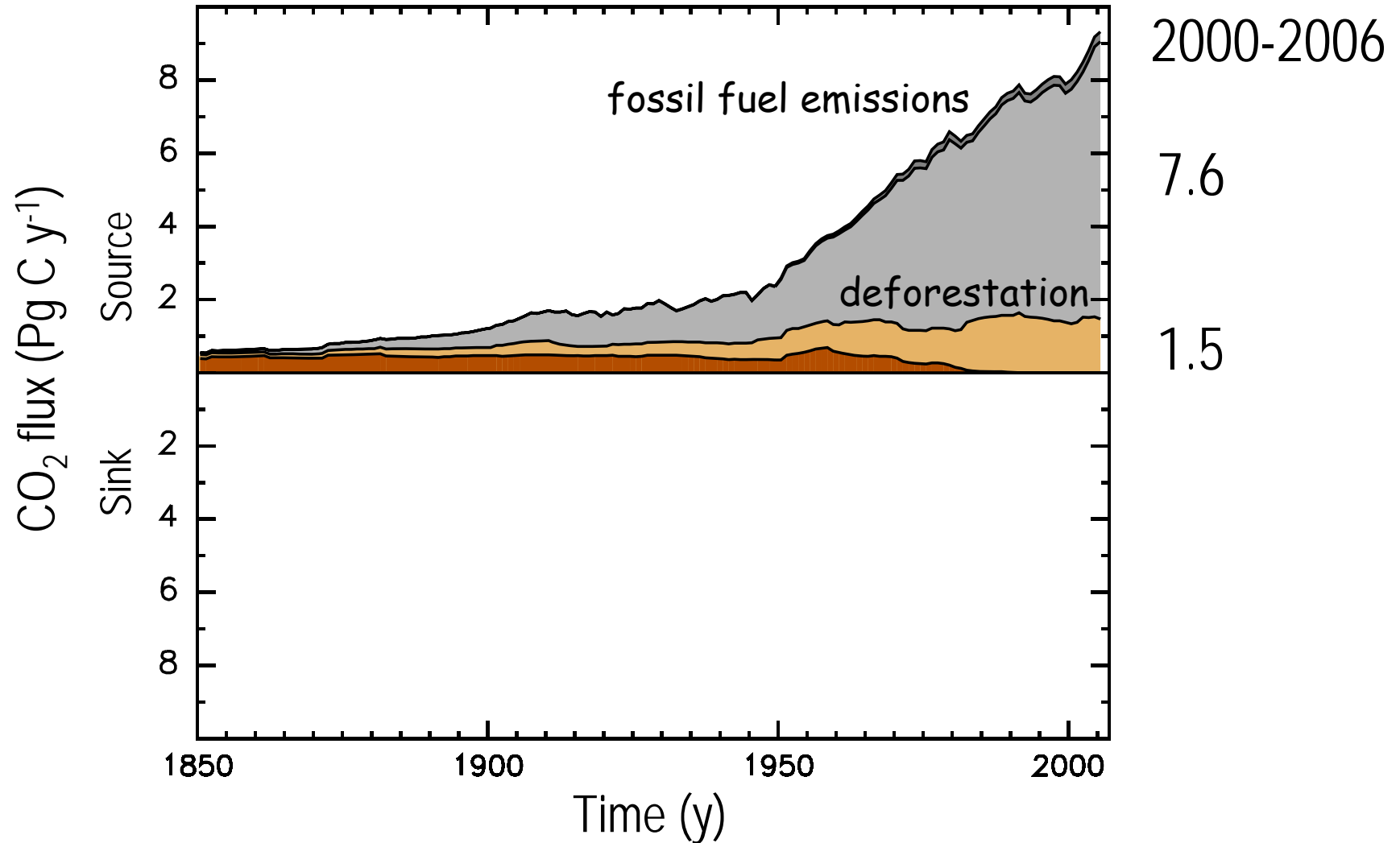

Perturbation of Global Carbon Budget (1850-2006)

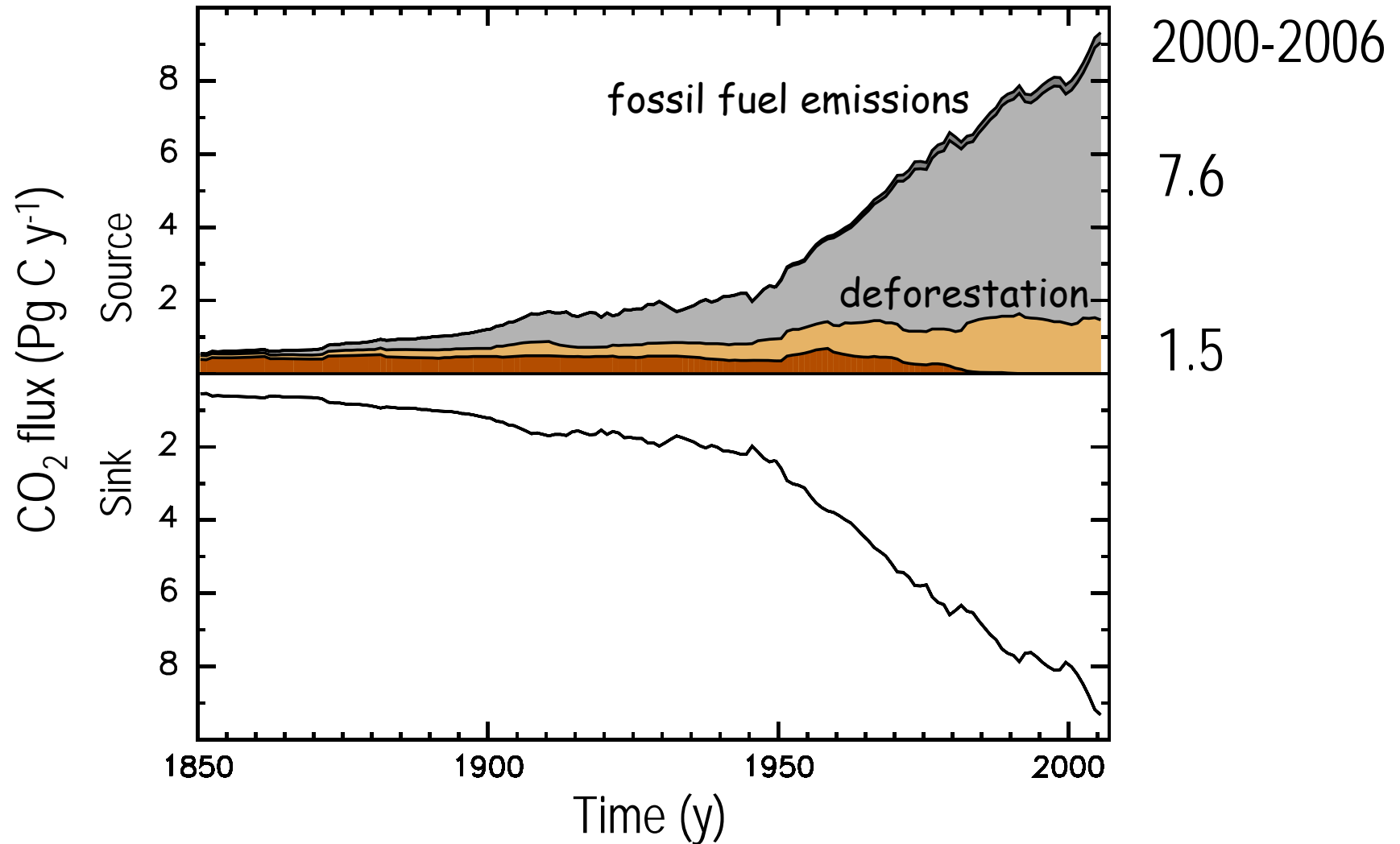

Perturbation of Global Carbon Budget (1850-2006)

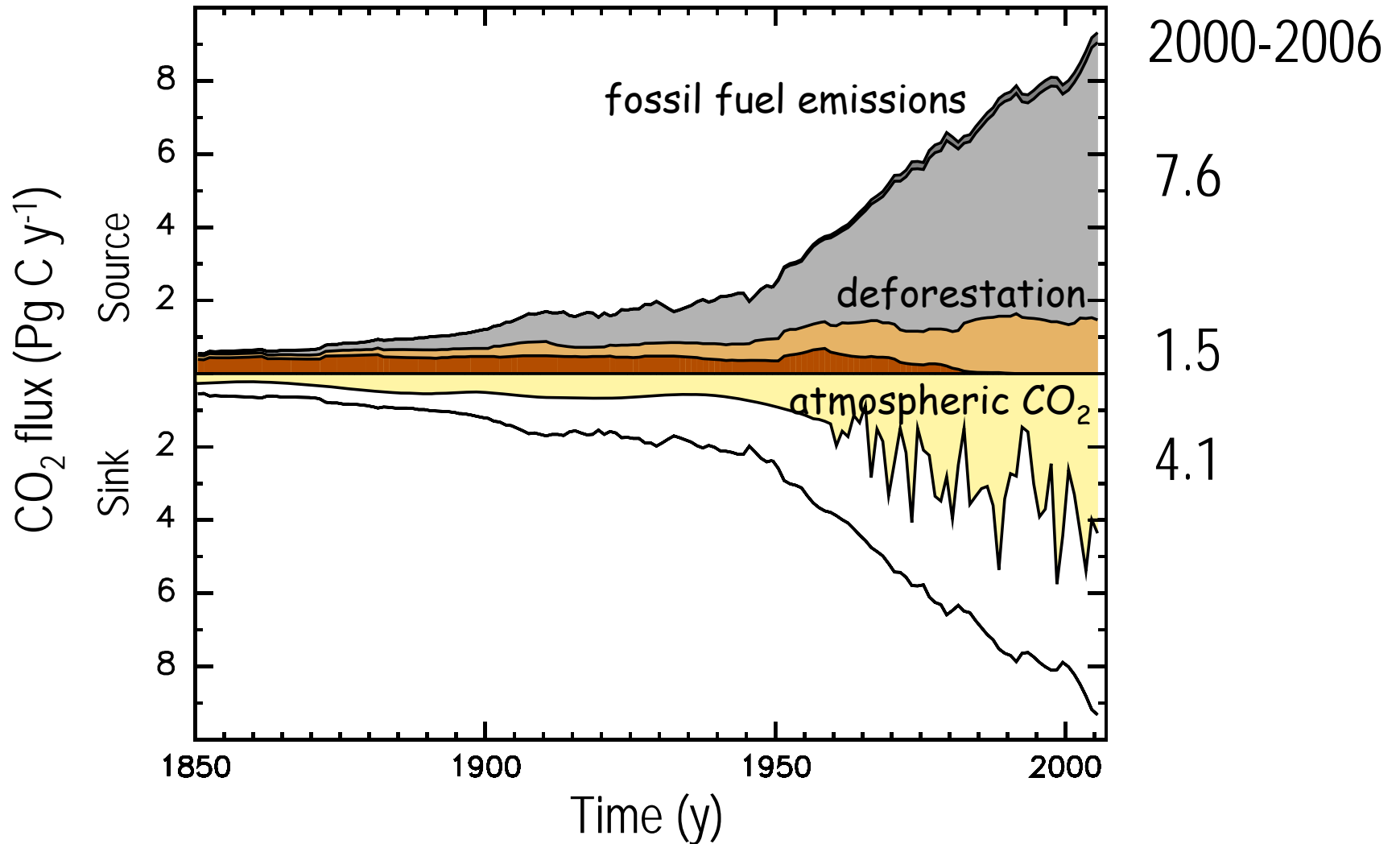

Perturbation of Global Carbon Budget (1850-2006)

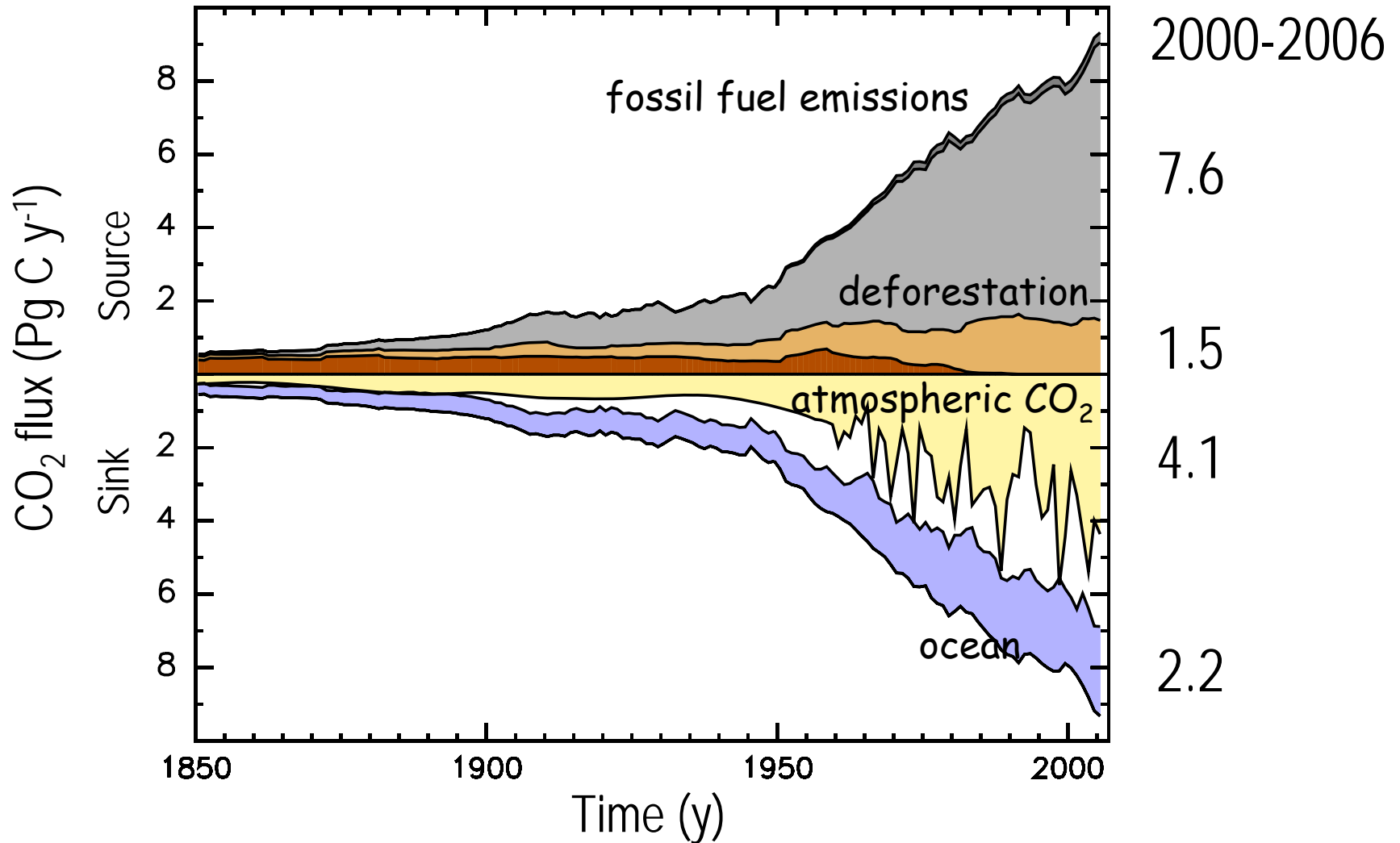
Perturbation of Global Carbon Budget (1850-2006)

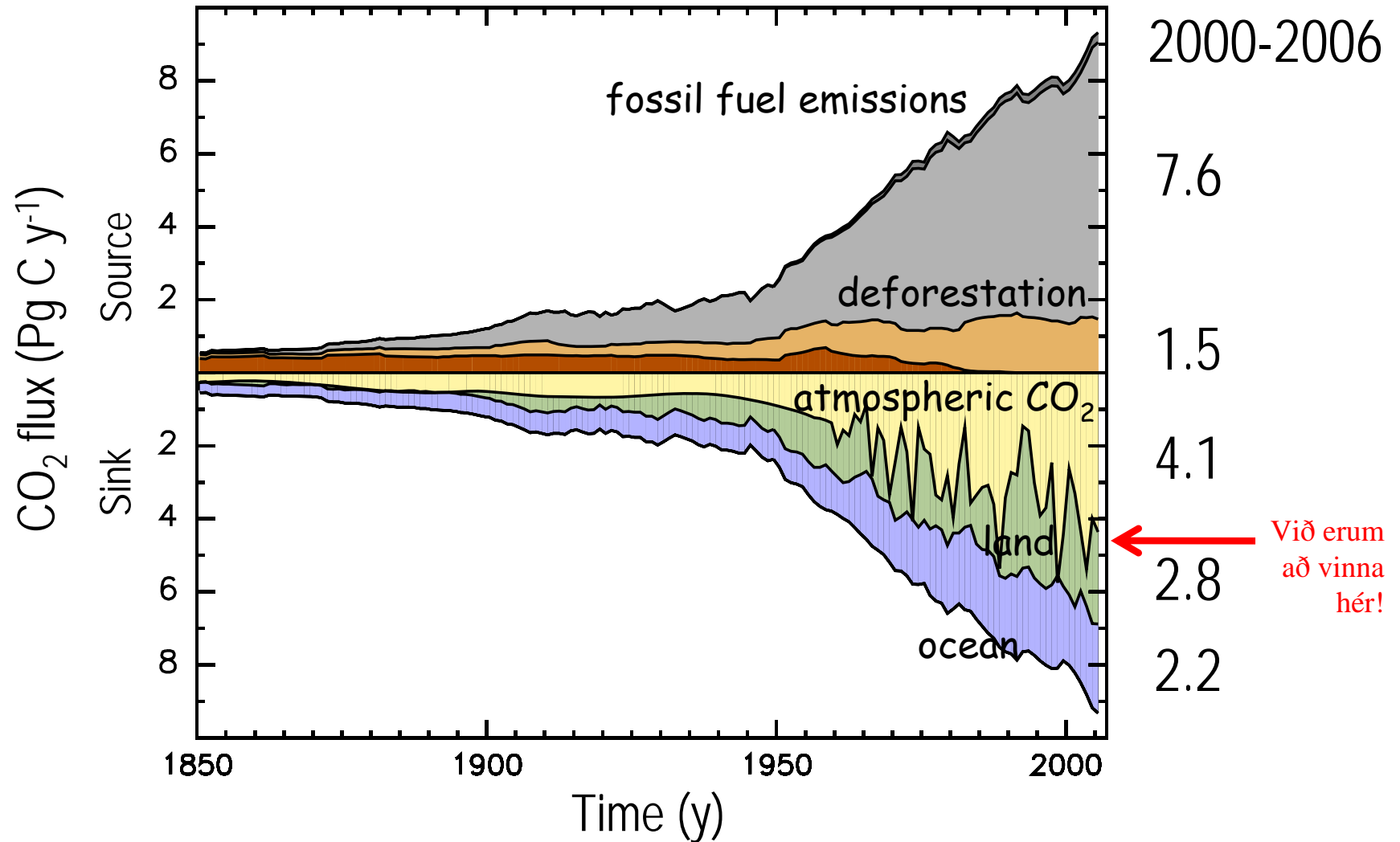

Perturbation of Global Carbon Budget (1850-2006)

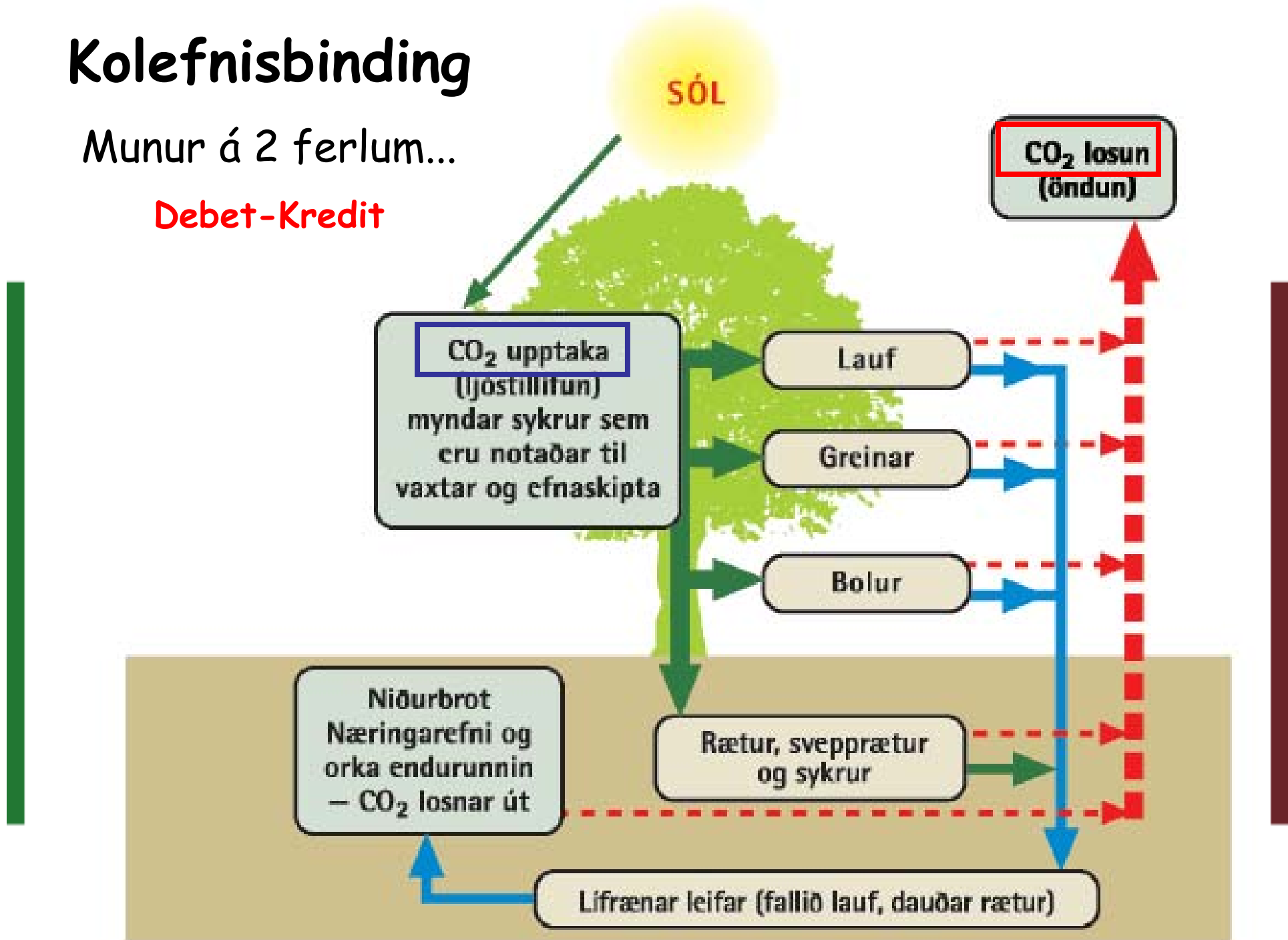
Perturbation of Global Carbon Budget (1850-2006)

Kolefnisbinding

Munur á 2 ferlum...

Debet-Kredit

Birkiskógur á Rangárvöllum

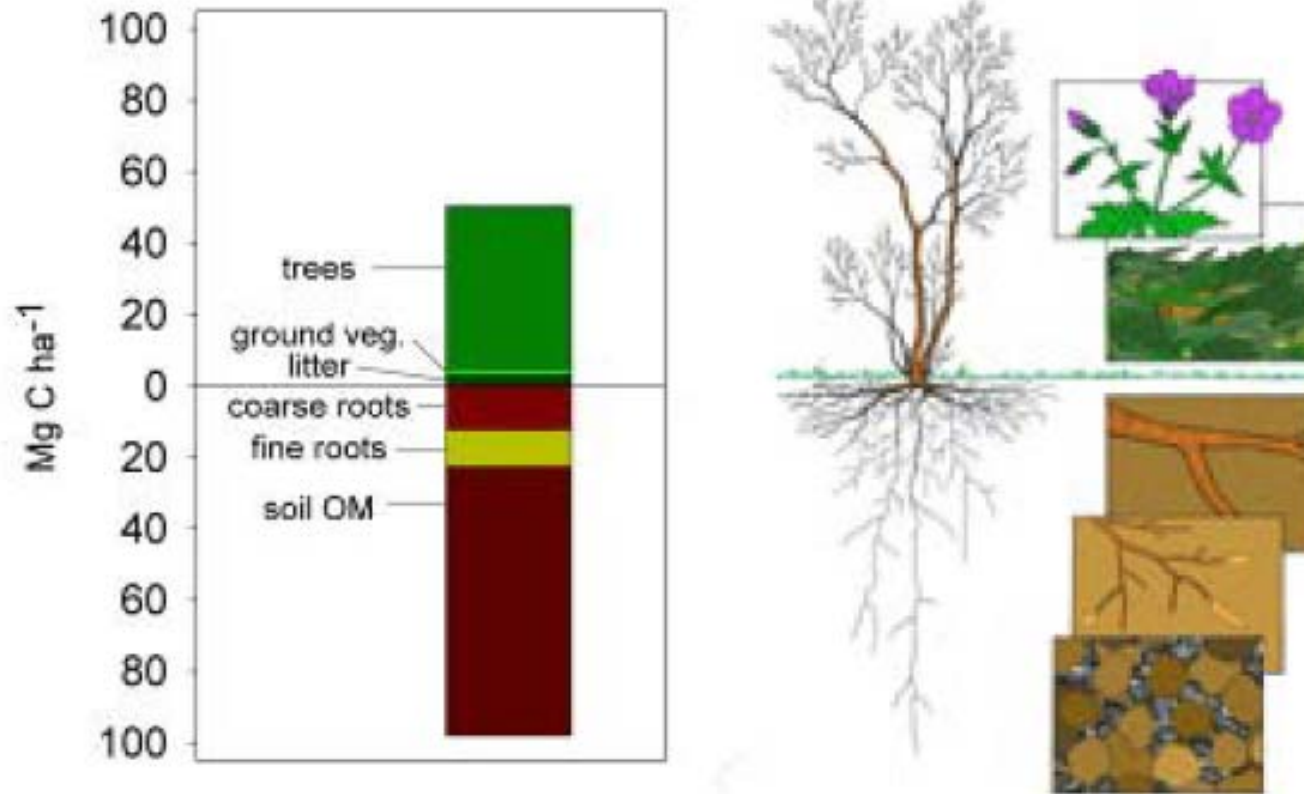

Figure 43. Carbon stocks in a 55 year old downy birch stand in southern Iceland that had been established by direct seeding on eroded sand. Illustration by Thorbergur H. Jonsson.

Á landsvísu var kolefnislosun lengi yfirgnæfandi!!

Aðalsteinn Svanur

1983-1984 Kolefnisforði í **25 ára** **stafafurulundi** í Laugafelli í Reykjadal, S-Þing

Þorbergur Hjalti Jónsson (1985).
BS-120 ritgerð.

Kolefnisbinding:

Bolur/greinar/barr: 3.82 t CO₂/ha ári

Grófrætur: 0.44 t CO₂/ha ári

Samtals: 4.3 t CO₂/ha ári í 25 ár

Borgþór Magnússon et al. (2003).
Alaskalúpína

Misgamlar

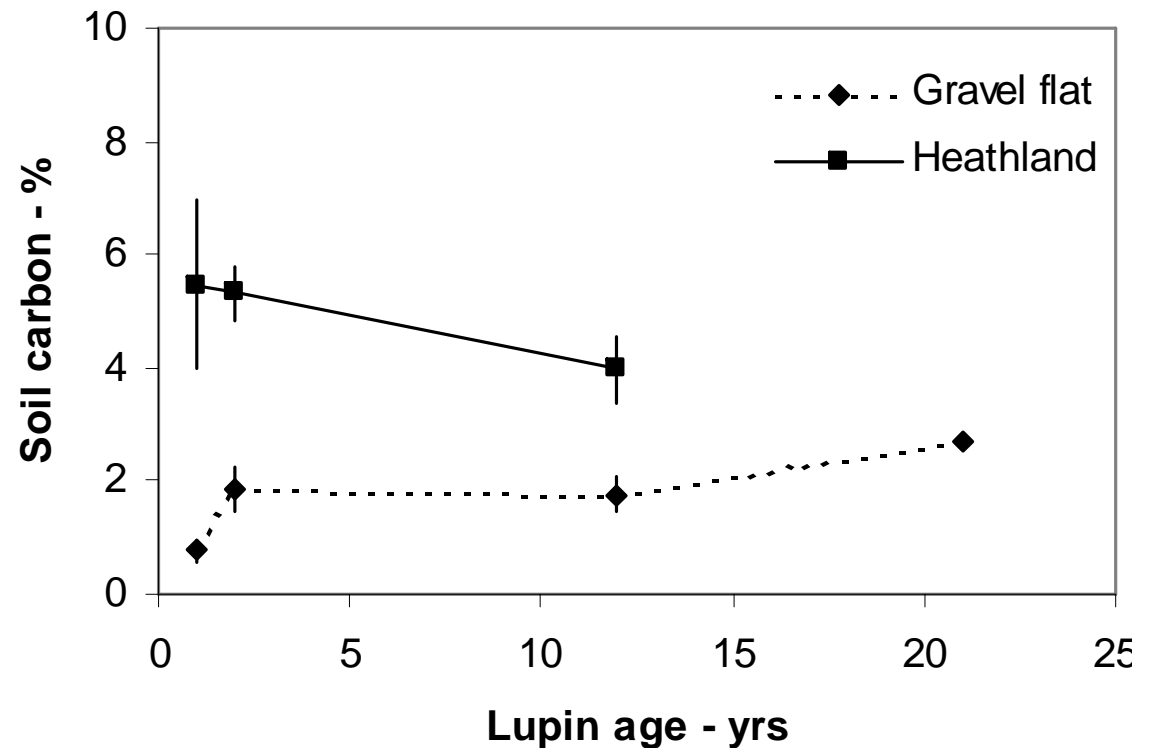
lúpínubreiður (1988-1995).

Misvísandi áhrif á [C] í
jarðvegi eftir
upphafsástandi...

Hækkandi styrkur C á
ófrjósömu landi

Lækkandi styrkur C á
frjósamara landi

Áhrif N á niðurbrot?

1993-1998 Tilraunaskógurinn í Gunnarsholti Bjarni D. Sigurdsson et al. (1998-2002)

4-7 ára alaskaösp á fyrrum ræktalandi.

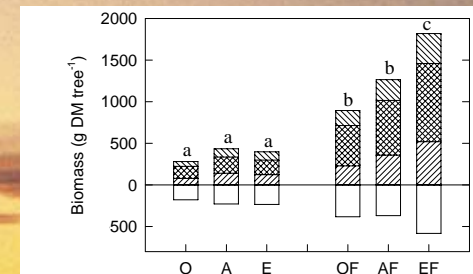
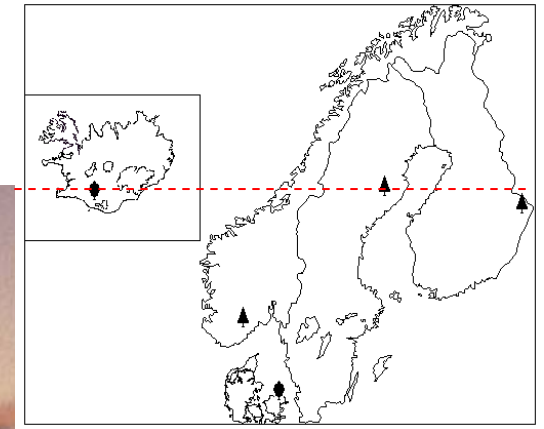
Mjög þétt: 10.000 tré/ha

Kolefnisjöfnuður (upptaka – öndun) 5 árum eftir
gróðursetningu: 2.3 t CO₂ / ha ári

0.92+0.61 t CO₂ / ha á ári í viði og í rótum fyrstu 6 árin =
1.53 t CO₂ ha ári (65% ekki ofanjarðar = rætur + jarðv)

Áburðargjöf (3 ár): 2.75+1.22 t CO₂ á ári í viði og rótum

3.97 t CO₂ / ha ári (160% aukning)

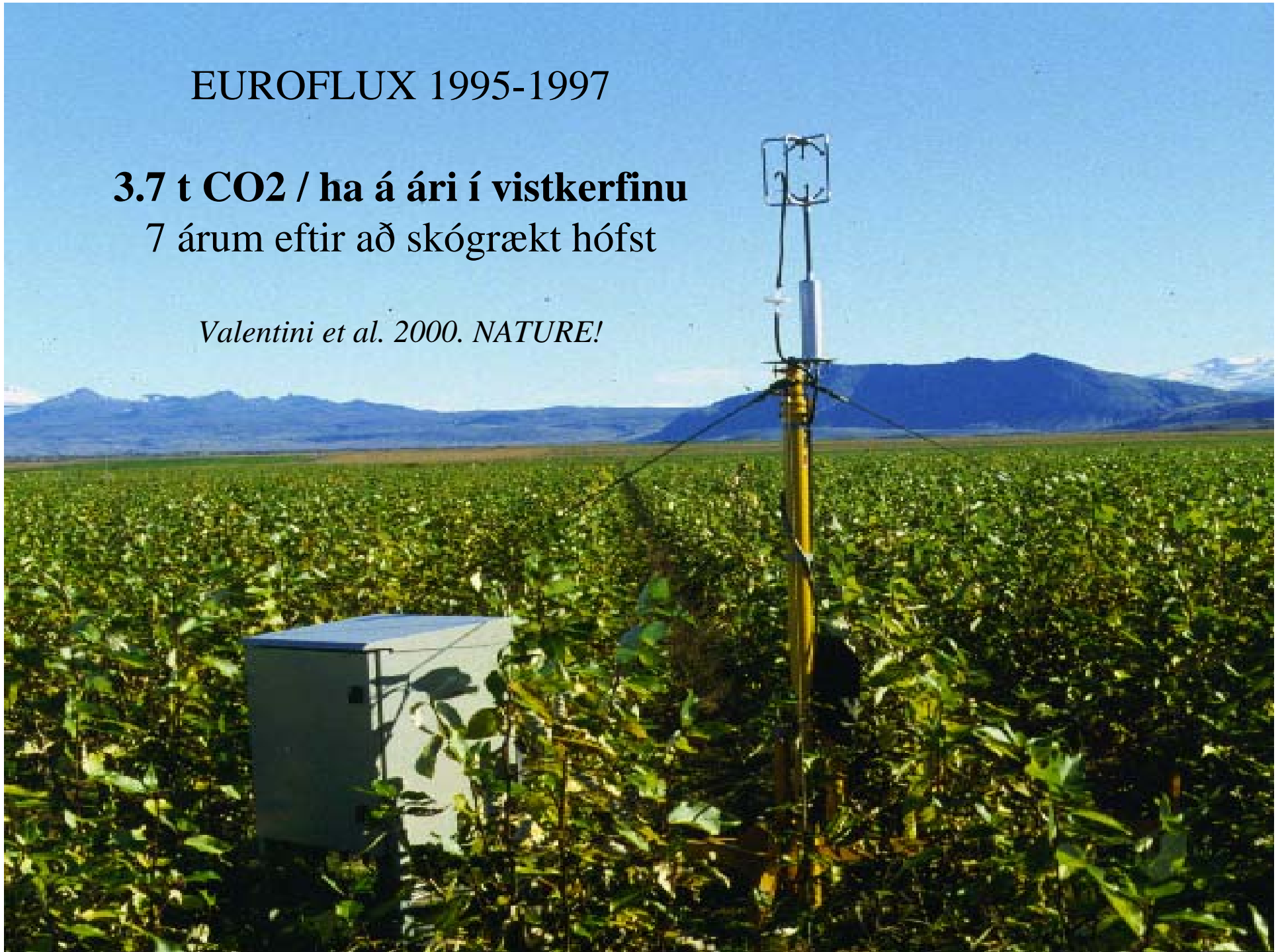

EUROFLUX 1995-1997

3.7 t CO₂ / ha á ári í vistkerfinu
7 árum eftir að skógrækt hófst

Valentini et al. 2000. NATURE!

1996-1998 jarðfræðileg binding (efnaveðrun í karbónöt)

**Katherine Moulton
(1999).**

→ efnaveðrun er hraðari í skóglendi en á skóglausum svæðum

0.03 t CO₂ / ha ári

<1% af kolefnisbindingu í gróðri og jarðvegi með skógrækt.

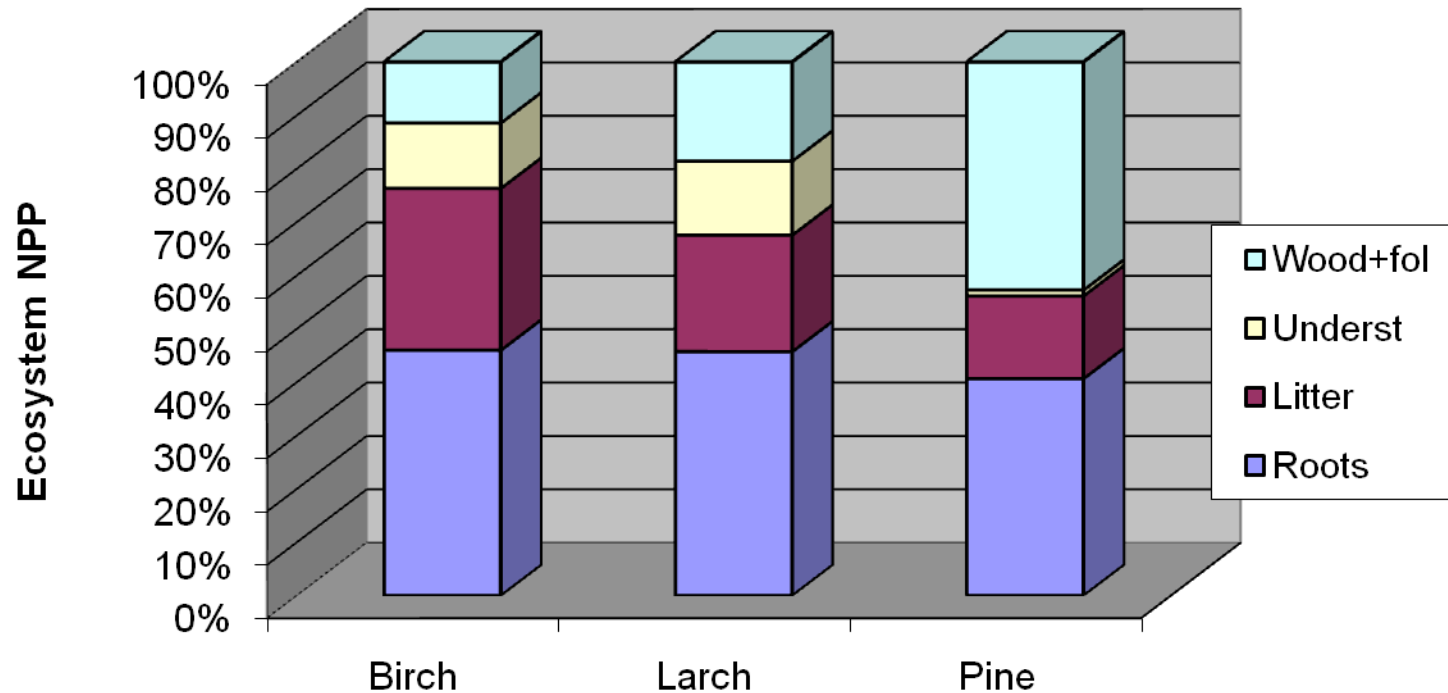

Gerist hinsvegar á stórum svæðum. Á landsvísu sennilega sambærileg og kolefnisbinding í lífrænu efni með skógrækt!

→ *Rennur burt... Hvað gerist svo?*

Doktorsritgerð Ragnhildar Sigurðardóttur
Yale Univ. 1997-1999 á Fljótsdalshéraði.

Árleg framleiðni í 40-50 ára skógum

Kolefnisbinding um 3.5, 5.5 og 8.0 t CO₂ / ha á ári í birki, lerki og furu

1996-2000 Átaksverkefnið

Arnór Snorrason og félagar

Kolefnisbinding

ólíkra tegunda (með
bindingu í jarðvegi):

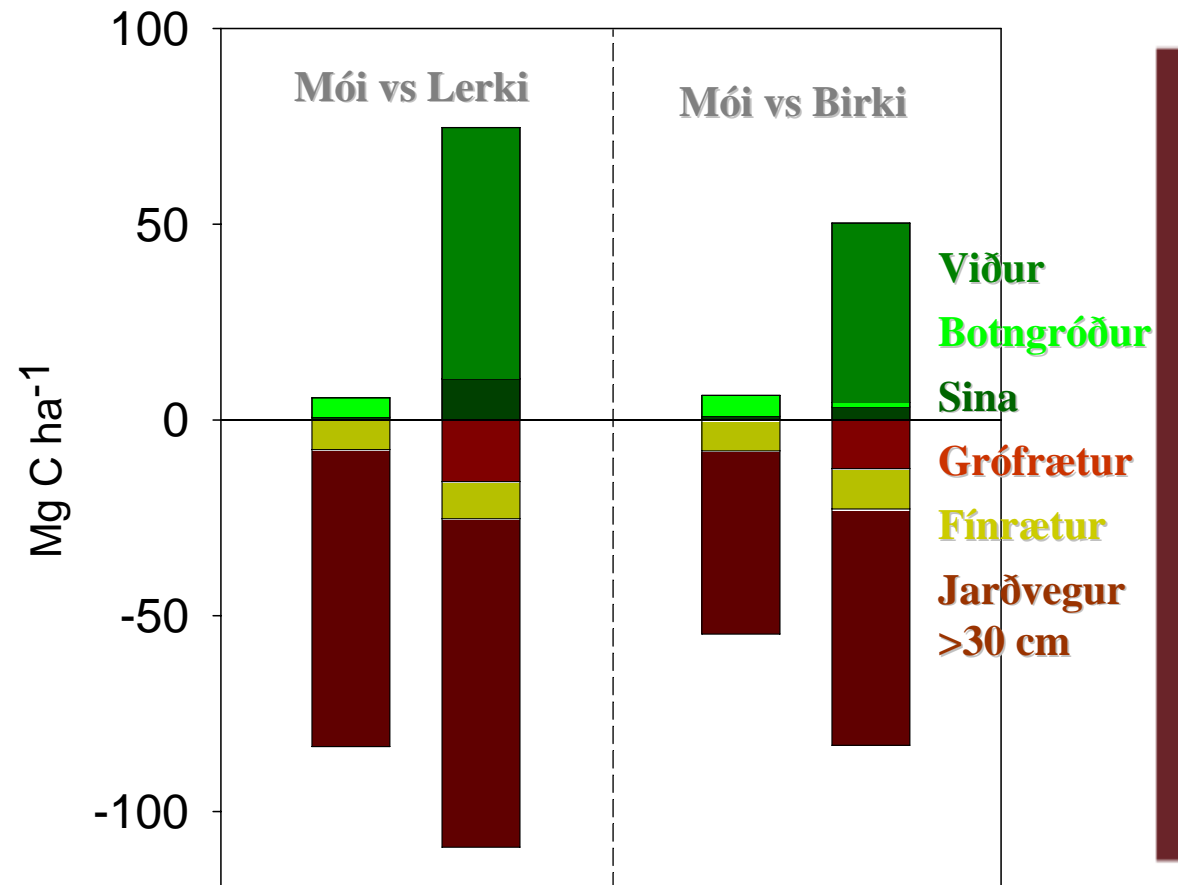
30 ára lerki ~13 t

CO₂ ha⁻¹ ári⁻¹

45 ára birki ~4,4 t

CO₂ ha⁻¹ ári⁻¹

Heimild: Snorrason, A., B.D.
Sigurdsson, G. Guðbergsson, K.
Svavarsdóttir & Th.H. Jónsson. 2002.
Carbon sequestration in forest
plantations in Iceland. *Icelandic
Agricultural Sciences* **15**: 79-91.

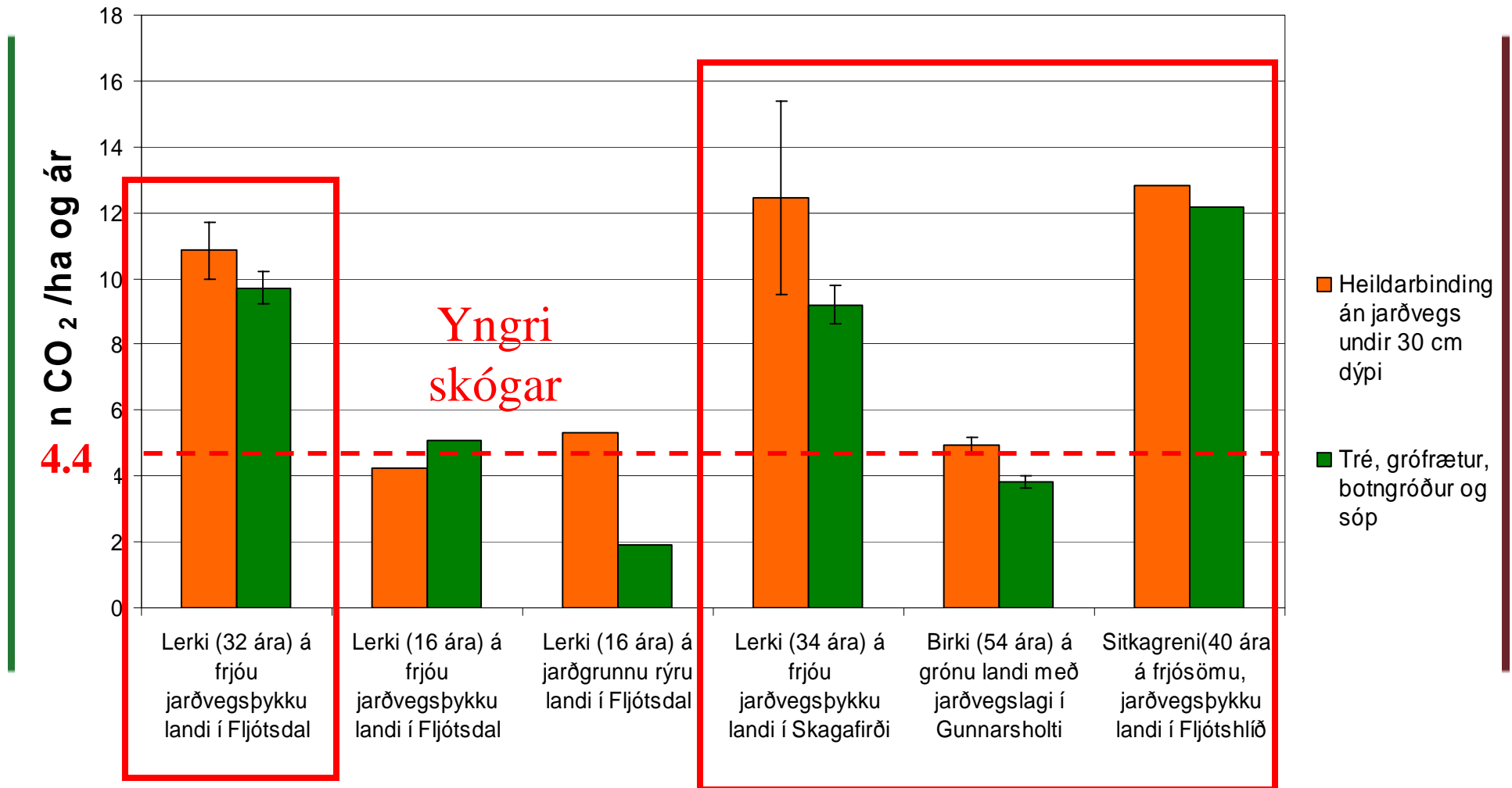

Mæld kolefnisbinding með og án jarðvegsbindingar í

30-55 ára gömlum skógum

Arnór Snorrason o.fl. 2000

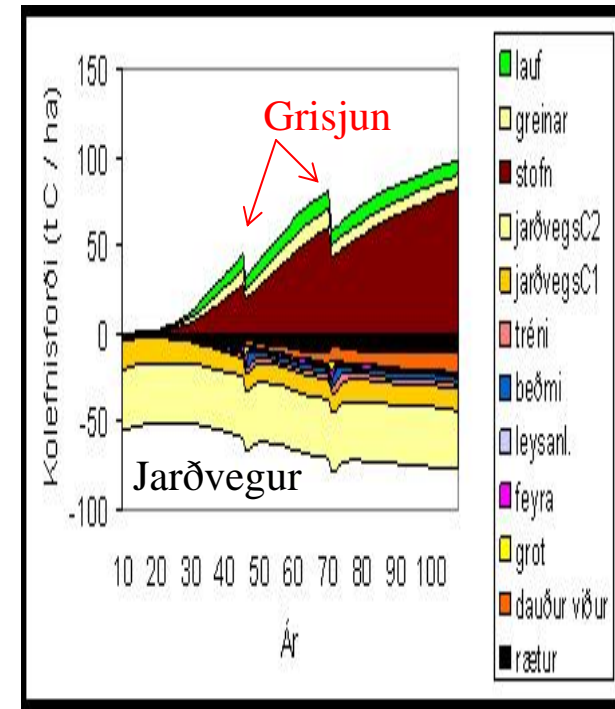

Mikilvægar spurningar

A.m.k. 4.4 t CO₂/ha á ári meðalbinding í viði og grófrótum yfir 50 ár

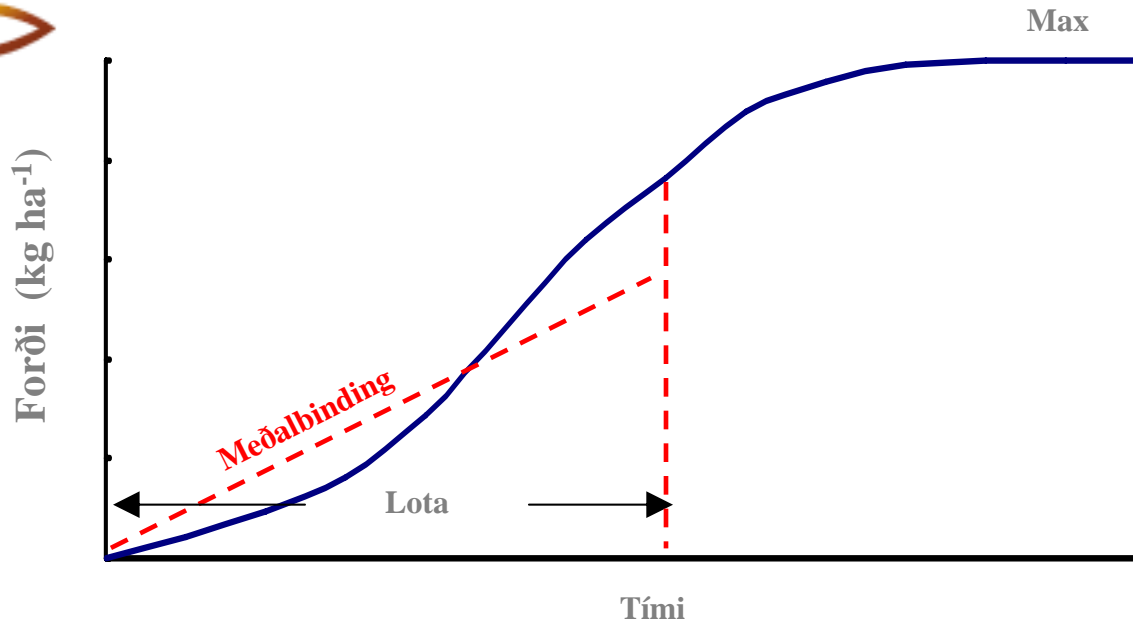
- Hvað gerist í byrjun? (Kyoto-skógar)
- Hvað með kolefni í jarðvegi?
- Hvað með aðra forða í vistkerfinu?
  - Botngróður/dauður viður/feyra
  - Hversu mikið lekur út sem DOC

Uppsöfnun kolefnisforða í skógi og jarðvegi í einni vaxtarlotu rauðgrenis (Weslien o.fl. 2009)

Raunbinding eða meðalbinding?

Hversu lengi halda skógarnir áfram að binda?

Áætla má hversu lengi skógar halda áfram að bæta við kolefnisforða ofanjarðar út frá vaxtarhraða þeirra → ca. 150-200 ár miðað við íslenskar aðstæður. Skógar oftast höggur þegar um 2/3 af standandi kolefnisforða er náð...

Skógar geta haldið mun lengur áfram að bæta við kolefnisforða jarðvegs eftir að uppsöfnun er orðin hæg ofanjarðar!!

SKÓGVIST (2002-2006)

Mælingar á kolefnisbindingu mismunandi skógargerða

Bornir saman misgamlir skógarlundir af 4 algengustu trjátegundum í skógrækt hér; Birki, lerki, sitkagreni og stafafura.

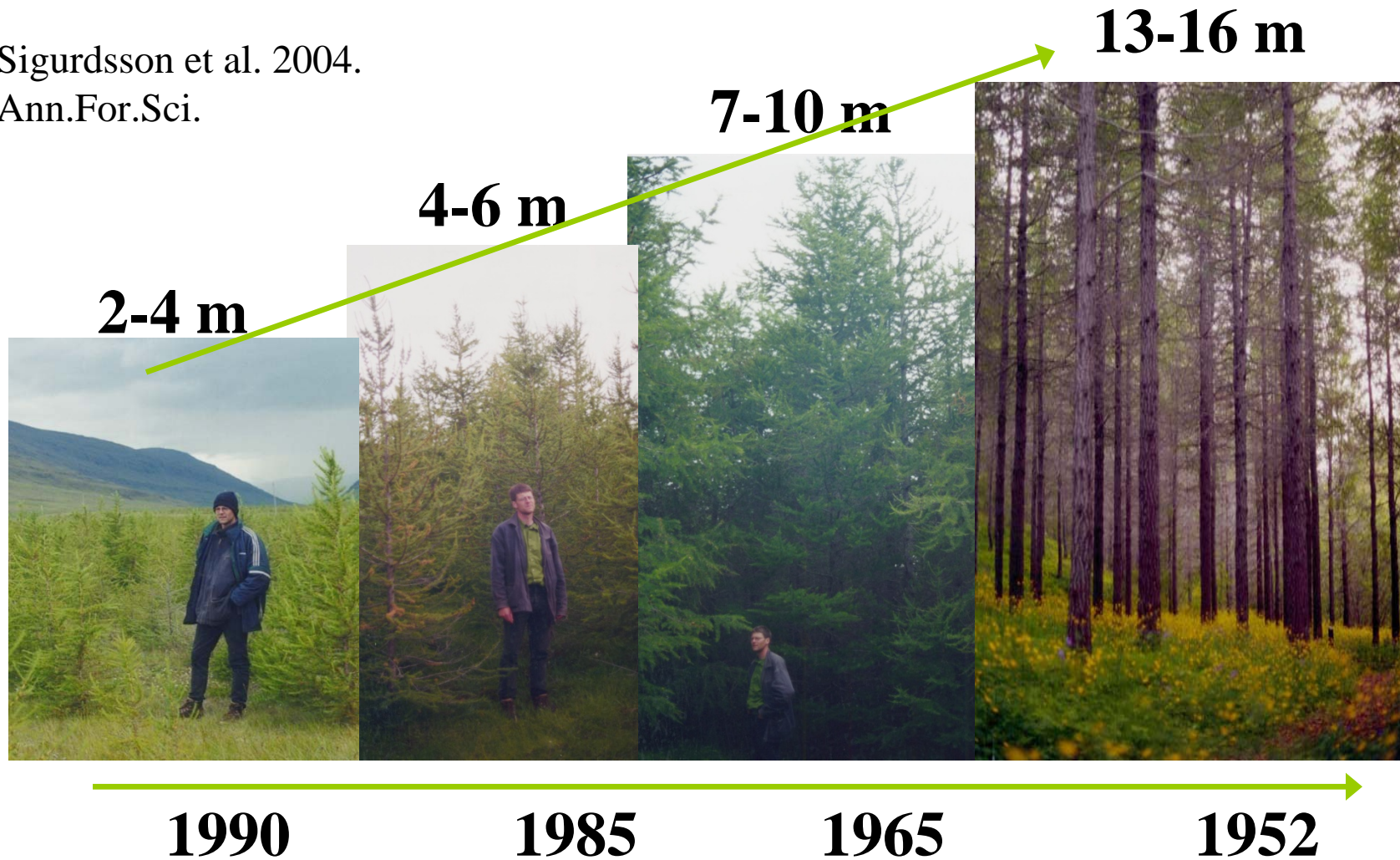

SKÓGVIST 2002-2006

7 lerkiskógar(10-50 ára), 4 sitkagreniskógar (10-50 ára), 3 stafafuruskógar (10-40 ára) og 5 birkiskógar (15 - >100 ára).

Sigurdsson et al. 2004.
Ann.For.Sci.

SkógVist: Hvað binda íslensk skóglendi mikið kolefni á ári í viði og grófrótum?

Tegund og aldur	Bindistuðlar		Tegund og aldur	Bindistuðlar	
	t CO ₂ / ha á ári	t C / ha á ári		t CO ₂ / ha á ári	t C / ha á ári
18 ára birki	0,6	0,2	14 ára stafafura	1,2	0,3
-----	-----	-----	39 ára stafafura	8,9	2,4
12 ára lerki	0,9	0,3	46 ára stafafura	11,2	3,0
18 ára lerki	4,3	1,2	-----	-----	-----
19 ára lerki	3,4	0,9	9 ára sitkagreni	0,2	0,1
36 ára lerki	6,2	1,7	34 ára sitkagreni	3,0	0,8
50 ára lerki*	5,6	1,5	43 ára sitkagreni	4,8	1,3
			43 ára sitkagreni*	7,8	2,1

Spár Arnórs, Bjarna og félaga hafa byggt á 4,4 t CO₂ / ha á ári fyrstu 50 ár eftir gróðursetningu → Þessar mælingar sýna að það er varfærið mat fyrir barrskóga!

EN

**Bindingin er yfirleitt hægari fyrstu 10-20 árin eftir gróðursetningu
– en eykst svo mjög mikið...**

ATH: Bindistuðlar gilda aðeins sem meðaltal yfir það tímabil sem þeir eru fundnir fyrir.

Bjarni D. Sigurðsson o.fl. (2008). Rit Fræðafingis landbúnaðarins

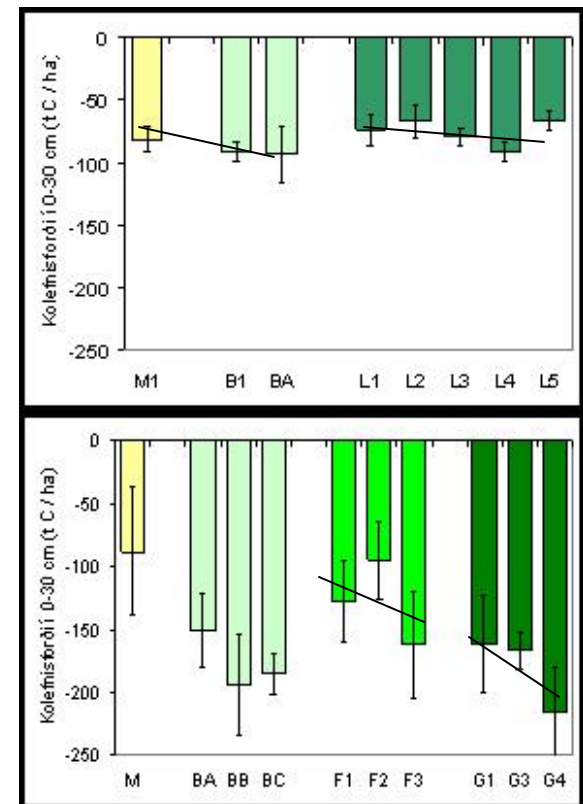
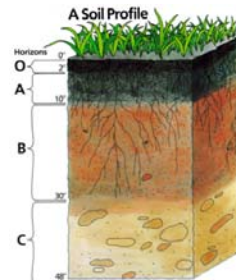
SkógVist: Hvað með breytingar á jarðvegskolefni?

Kolefnisforði í efstu 10 cm jarðvegs jókst með marktækt með aldri skóga (á mólendi) fyrstu 40-50 árin.

Meðalaukning = 1,34 t CO₂ / ha ár

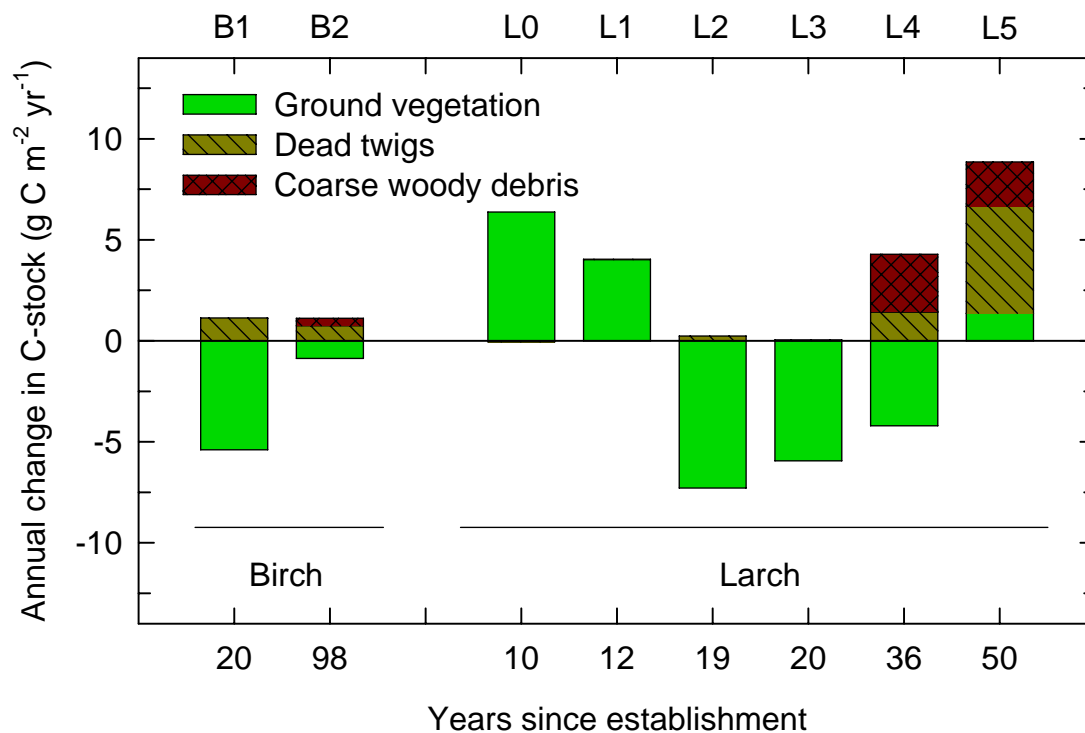
Ekki marktæk breyting í 10-30 cm dýpi.

*Brynhildur Bjarnadóttir (2009).
Doktorsritgerð, Lund Univ.*

SkógVist: Kolefnisforði í botngróðri, dauðum viði og feyru breytist – jafnast út!

Breytingar í þessum forðum vega lítið í kolefnisbindingu

+/- 0.25 t CO₂ / ha á ári

*Bjarni D. Sigurdsson o.fl. (2005).
Annals of Forest Science*

NECC – Öndvegissetur 2004-2008
BDS/Brynhildur/Hlynur

CAR-ES (Vistfræðileg þjónusta skóga)
Gundersen; BDS; Weslien 2005-2009

ÁHRIF VAXTARLOTU
Hermilíkanavinna 2007-2008; IS, SE, FI

AFFORNORD 2004-2007 Guðmundur, Edda, Auður, BDS, Brynhildur, Ásrún, Borgþór o.fl.

Útrás

SKÓGVIST

SKÓGVATN LbhÍ,
Mógilsá Veiðimál, HÍ,
Landgræðslan 2007-2011

innrás

Áhr skógræktaraðgerða
á kol 2004-2007 (Mógilsá,
LbhÍ, HÍ)

Óháðar rannsóknir

Plant Soil
DOI 10.1007/s11104-007-9279-4

Eva Ritter (2007) fékk aðgang að rannsóknareitum SKÓGVISTAR á Austurlandi vegna svepprótarannsóknna eftir að þessar mælingar fóru fram. Marktæk binding í jarðvegi!

Carbon, nitrogen and phosphorus in volcanic soils following afforestation with native birch (*Betula pubescens*) and introduced larch (*Larix sibirica*) in Iceland

Eva Ritter

Doktorsverkefni Brynhildar Bjarnadóttur (2004-2009).

Mældi árlegan kolefnisjöfnuð í 12-15 ára lerkiskógi á TTS-herfuðum fjalldrapamóa á Fljótsdalshéraði.

Hluti af Norrænu öndvegissetri um kolefnisrannsóknir.

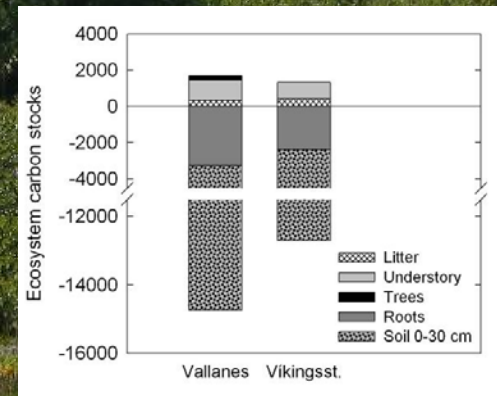
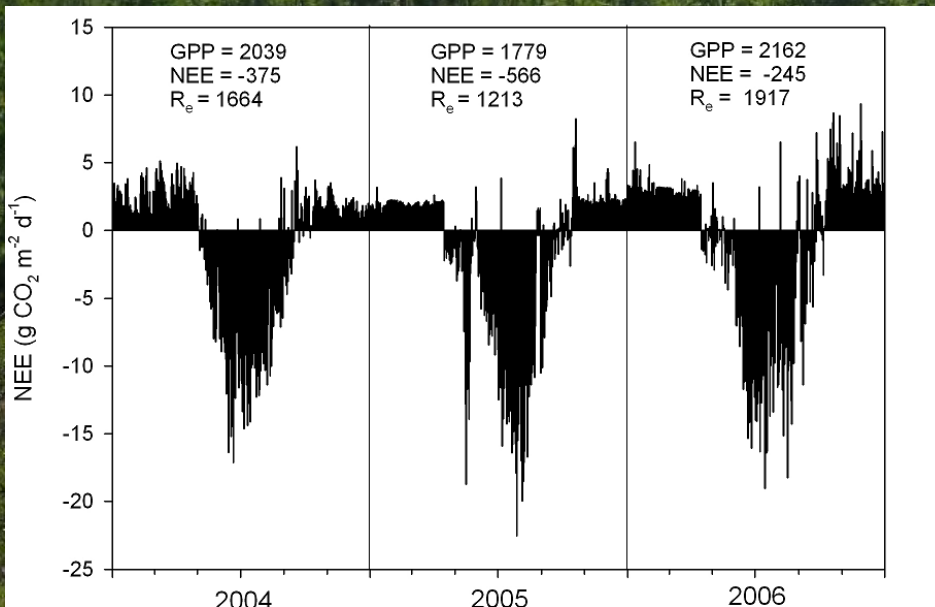
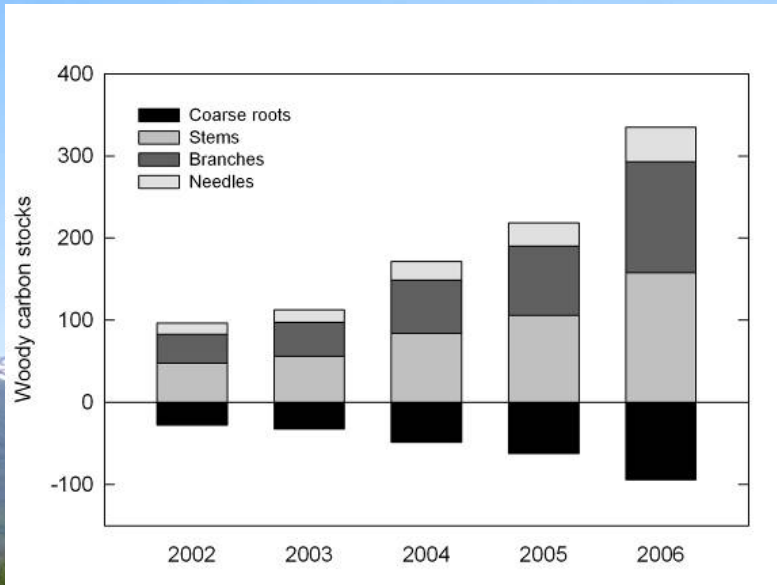

Kolefnisbindingin í Vallanesi (12-15 ár)

var

2,45 – 5,66 t CO₂ / ha ári
í öllu vistkerfinu
65% af því var í trjánum...

*Brynhildur
o.fl. 2007,
2009a, 2009b*

Óáborið

Áborið

Ógrisjað

10.000 tré/ha

50% grisjun

5000 tré/ha

80% grisjun

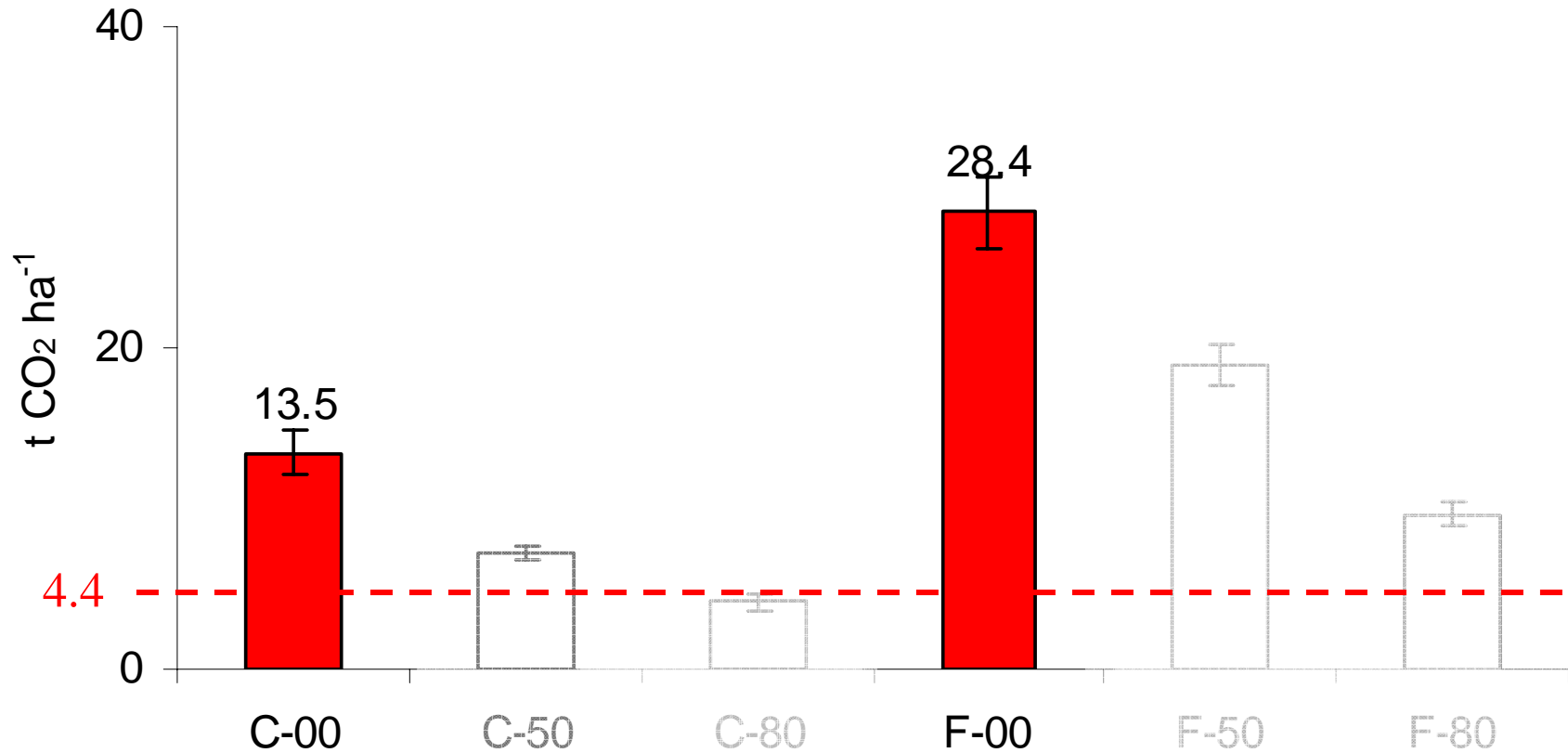
2000 tré/ha

**2007: Áhrif skógræktaraðgerða
(grisjun og áburðargjöf) á viðarvöxt og
kolefnisbindingu í ungum asparskógi
- mastersverkefni Jóns Ágústs Jónssonar -**

Árleg kolefnisbinding í 15 ára þéttum asparskógi rúmu ári eftir áburðargjöf (t CO₂ / ha ári)

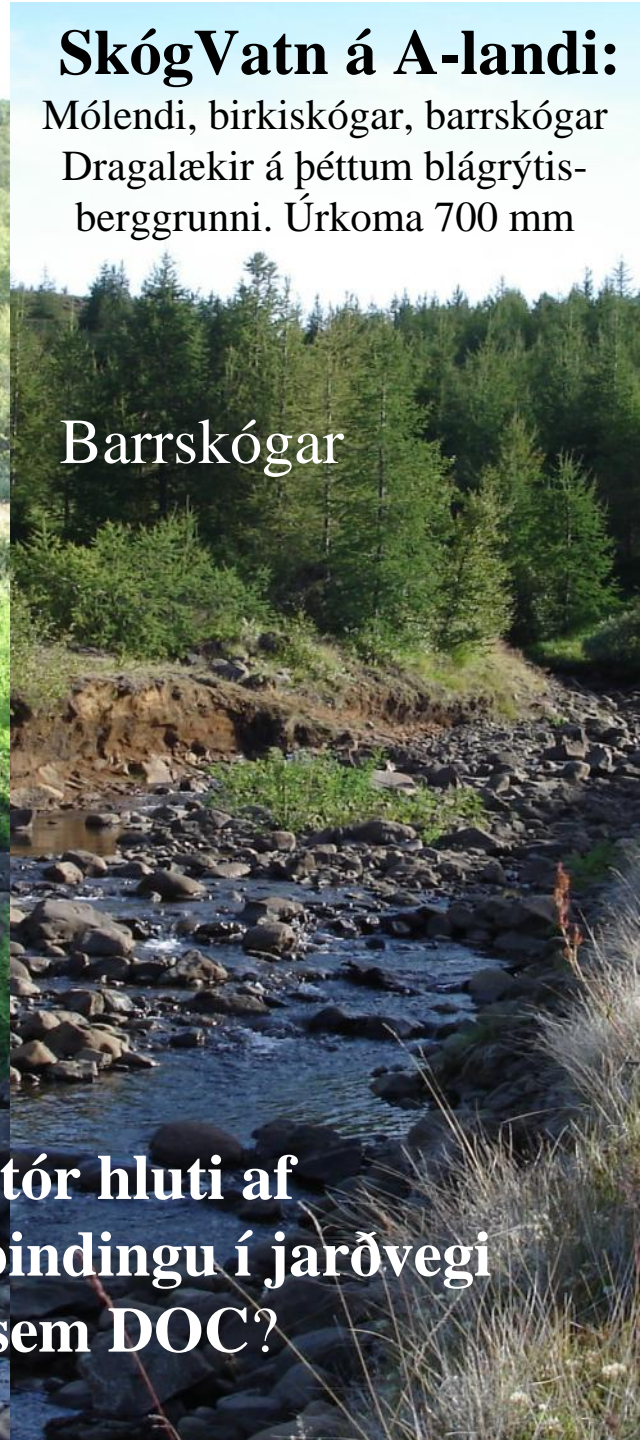
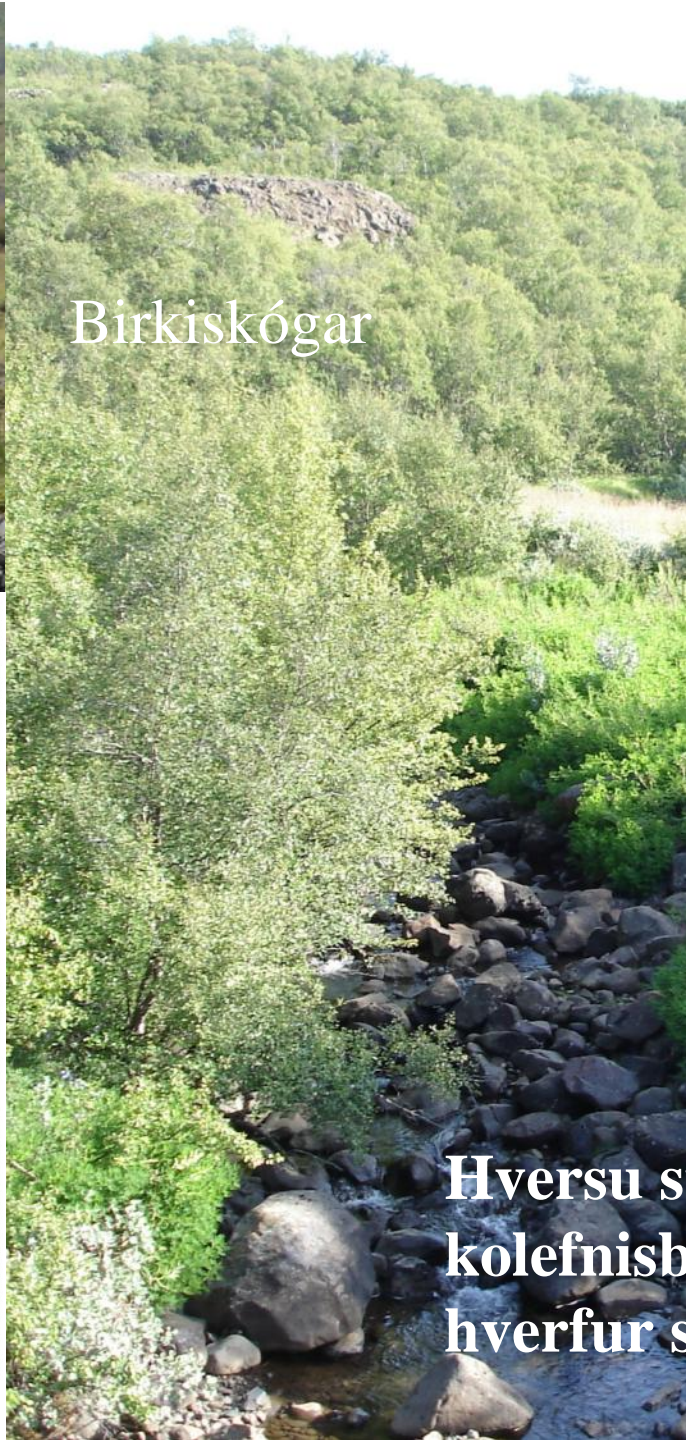
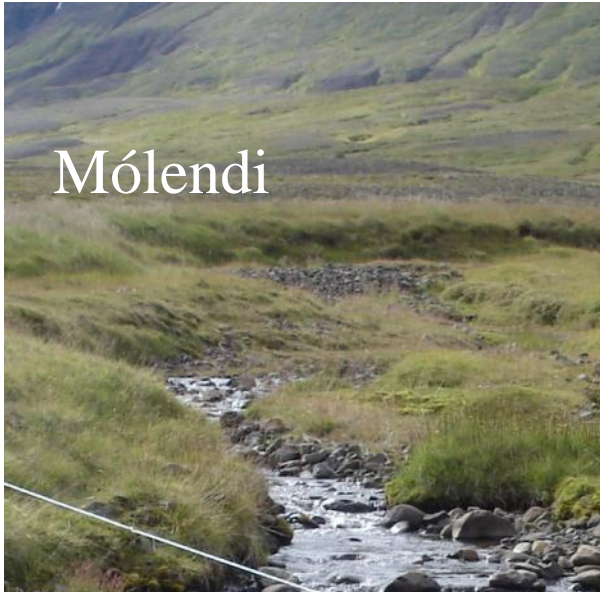

Grisjun dregur auðvitað úr árlegri kolefnisbindingu í byrjun!

Áburðargjöf jók hraða bindingar um 116% fyrst eftir áburðargjöf...

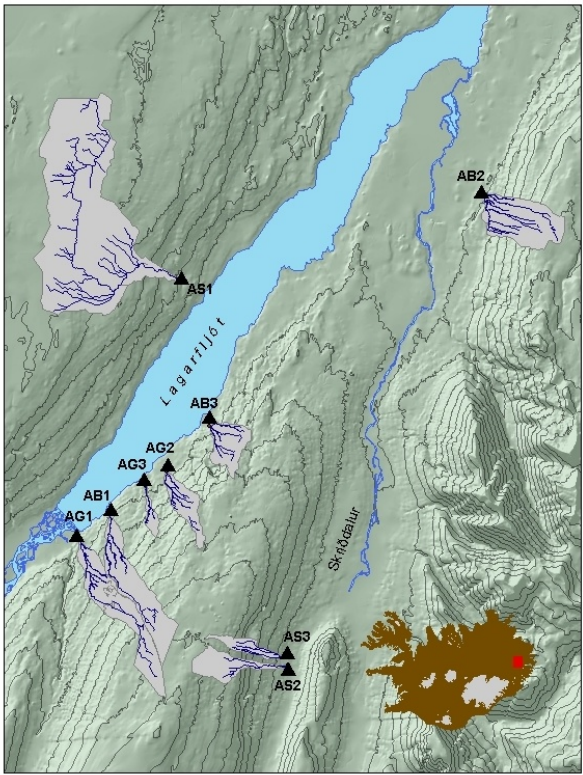
Áætluð losun v. N₂O frá tilbúnum áburði var 6% af árlegri bindingu.

Skógvatn á A-landi:

Mólendi, birkiskógar, barrskógar
Dragalækir á þéttum blágrýtis-
berggrunni. Úrkoma 700 mm

Hversu stór hluti af
kolefnisbindingu í jarðvegi
hverfur sem DOC?

ÍSÚ: Bein úttekt á standandi kolefnisforða 2005-2009

Arnór Snorrason og félagar

Reiknar (vegið) meðaltal fyrir standandi kolefnisforða allra ræktaðra skóga landsins

1. 2007 kortlagt flatarmál 42.400 ha → samfellt flatarmál = 29.610 ha (30% minna)

2. 2007 aldur = 23.870 ha < 20 ára (80%)
5.980 ha > 20 ára

Mjög ungir: því verður standandi kolefnisforði minni en nemur áætlun sem notar: $4,4 \text{ t CO}_2 \times \text{aldur} \times \text{flatarmál}$

Á eftir að aukast mjög hratt þegar veginn meðalaldur skóganna > 20 ár...

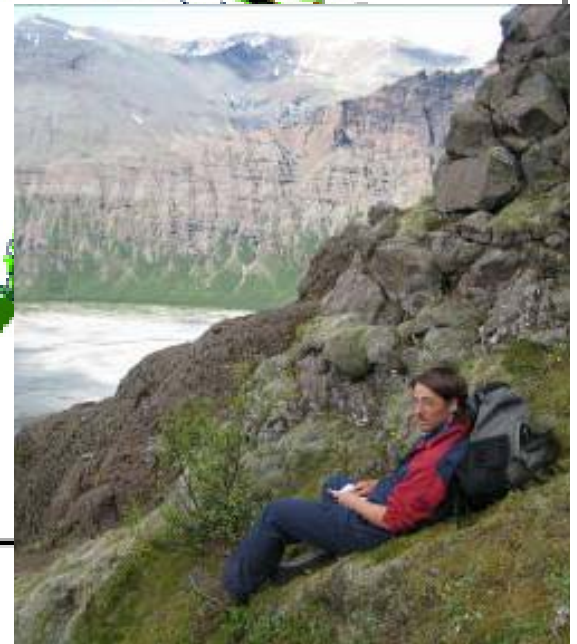
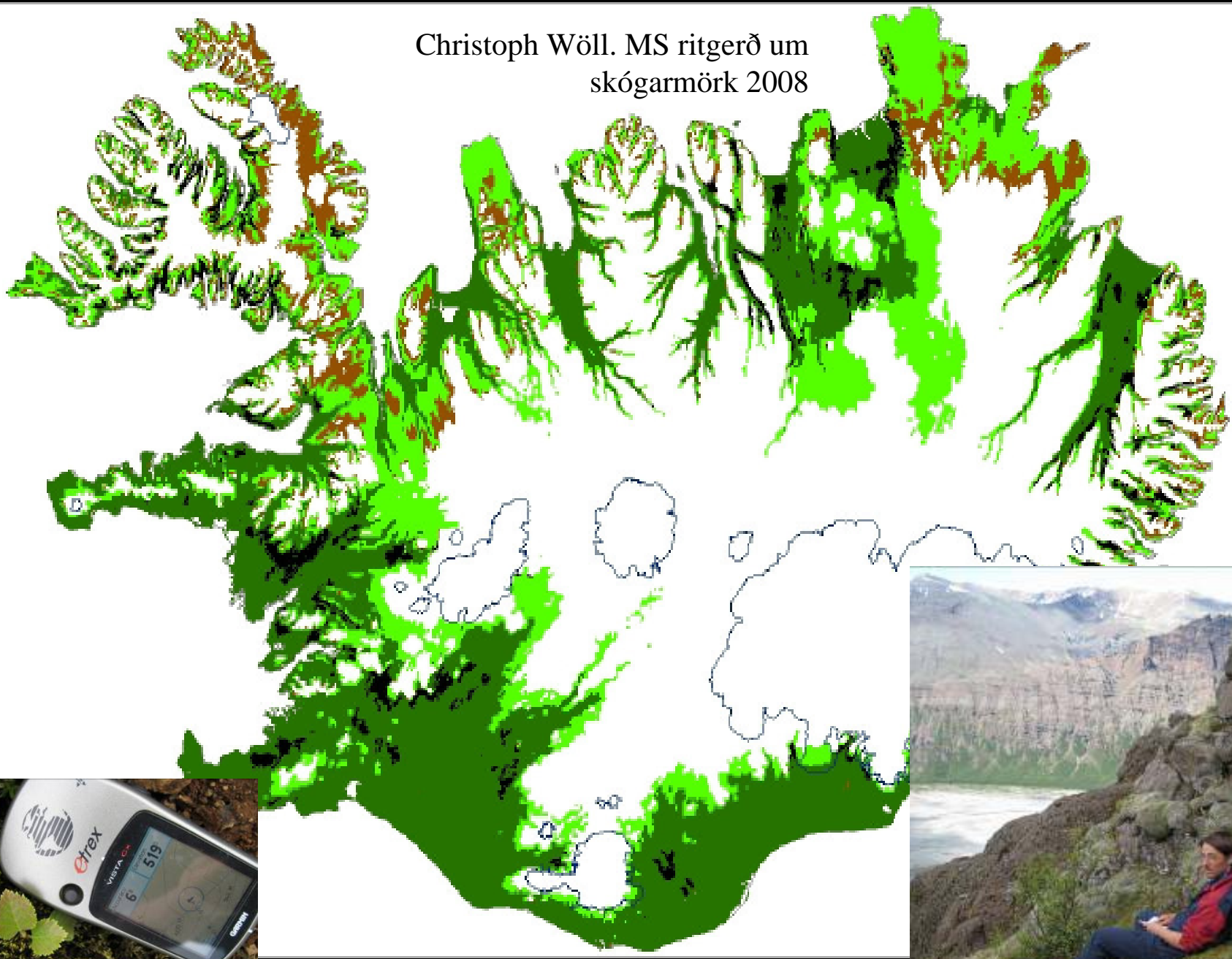
Skýringar

Ræktaðir skógar

Endurmælt 2010-2014

Christoph Wöll. MS ritgerð um
skógarmörk 2008

Lokaorð...

Kolefnisbinding með
skógrækt er vænleg og
við þekkjum hana orðið
nokkuð vel...

En!!

En...

- **Vantar meiri rannsóknir á áhrifum skógræktaraðgerða á kolefnisbindingu í jarðvegi!**
  - Áhrif frjósemi á bindinguna? (muna áhrif lúpínu!)
  - Er hún stöðug yfir lengra tímabil?
- **Vantar meiri rannsóknir á skógrækt á rýru landi**
  - Eitt verkefni í gangi núna: KolBjörk
- **Vantar rannsóknir á skógrækt á framræstu landi**
  - (sem þó er < 3% skógræktar á landsvísu – og innan við 1,5% ræktalands).
- **Önnur áhrif skógræktar á geislunarþvingun?**
  - Endurkastsstuðull (albedo). Nýtt verkefni að hefjast í samstarfi LbhÍ, Sr og Lr að hefjast.

Lykilatriði að spár um kolefnisbindingu byggji á traustum rannsóknum og sé fylgt eftir með **úttektum** sem staðfesta að spáð binding hafi átt sér stað

1996-2000 Governmental Action Plan – Soils;
Ólafur Arnalds, F. Pálmason, Jón Guðmundsson (2000), Ása L.
Aradóttir o.fl. (2000)

Meðal kolefnisbinding í
jarðvegi 30-50 ára
landgræðslusvæða var 2.2
t CO₂ / ha ári

**Jarðv + gróður ~ 2.4 t CO₂ /ha
ári**

Mikill breytileiki milli svæða og
aðgerðaflokka.

Áhrif beitarfriðunar og áburðargjafar á kolefnisbindingu

Ingvi Þorsteinsson (1991). Auðkúluheiði:

8 ára beitarfriðun (1981-1989) og áburðargjöf –
engin marktæk áhrif á kolefnisforða í efstu 10
cm.

